

Stakleni klasičar

Pojačalu niti jednog momenta nije nedostajalo snage i kontrole, no glavna osnovica izvanrednog dojma je muzikalnost i sposobnost da i najkompliciranije glazbene segmente prenese osjećajno, jednostavno i angažirano

piše: **Gordan Gaži**

Audio Research je svojim pomalo klasičnim programom oduvijek oduševljavao poklonike cijevnog audio svijeta, no puno rjeđe je odstupao od poznatog i provjerenog tvorničkog sustava vrijednosti u formiranju zvuka vlastitih uređaja. Tvrtka je bila od onih uglednih i korektnih koja nikad nije nametala nov model kao ultimativnu zamjenu za stariji, već je pomalo unaprjeđivala gamu i zvuk nudeći razuman korak naprijed zahtjevnijima koji su željeli ostati vjerni proizvodima tvrtke. U isto vrijeme servisna podrška je bila kadra

servisirati gotovo svaki model koji je tvrtka proizvela u svojoj dugoj povijesti čak i u slučajevima da se u tu svrhu mora i izraditi poneki dio ili komponenta. Takva kombinacija neprestanog tehnološkog pogleda prema budućnosti, uz snažan upliv tradicije pružaju dojam stabilnosti i pojačavaju povjerenje u tvrtku. Iako najradije izbjegavam ovakve kvalifikacije, za Audio Research se s puno argumenta može ustvrditi da je istinska legenda i ikona cijevnog audia. Ovaj test sam dočekao i s velikim očekivanjima i iz razloga što se u mom standardnom susta-

vu već duže nalazi izlazno pojačalo usporedivog ustrojstva "EAR 890". Dvije tradicionalne tvrtke, dvije vizije zvuka i dovoljno vremena za oslušivanje razlika. Nije loše. Pa da vidimo.

Tehnički opis

VS115 je svojom vanjštinom pravi Spartanac. Gornja ventilirana anodizirana ploča služi kao osnovica iz koje se vertikalno uzdižu svih 12 korištenih cijevi. Ovakav dizajn je malo prisjećanje na model VS110 koji je imao sreću da se solidno etablira na tržištu i da dočeka

svog nasljednika identičnog fenotipa. O dizajnu uređaja je kao i uvijek nezahvalno razgovarati, no recimo da je od nekoliko prolaznika kroz moju slušaonicu samo jedan ustvrdio da mu se pojačalo nikako ne sviđa. Ostali su bili pozitivnog mišljenja, a meni je osobno VS115 prekrasan primjerak tradicionalnog cijevnog dizajna. No ipak je upitno zbog čega se kavez za cijevi ne isporučuje s uređajem, već ga je potrebno kupiti posebno. Tehnički se VS115 ipak poprilično razlikuje od svog prethodnika. Ulazni stupanj je posuđen iz Reference serije (REF 110) i sastoji se od FET ulaza kojeg slijede dvije 6H30 triode koje se brinu za pojačanje i služe kao katodno slijedilo. Po 4 pentode 6550 po kanalu u izlaznom stupnju osiguravaju stabilno pojačanje. Na samom izlazu su tonski transformatori, a sklop je kadar isporučiti 120W po kanalu. Uređaj pruža izbor između 8 i 4 omskog izlaza. Za model VS115 zbog znatnije izmijenjene topologije tvrtka je odlučila konstruirati i novi mrežni transformator. Recimo odmah da je u ovom slučaju strujni kabel izuzetno važan dio opreme. Uređaj je u toku testiranja promjenama u zvuku znatnije reagirao na njegovu izmjenu nego na promjenu interkonekta, odnosno zvučnih kabela. Interna diferencijalna topologija i mogućnost balansirane ili single-ended konekcije uz tradicionalno selektirane dijelove govori o razini koju tvrtka danas posjeduje i izvan REF serije. Razvoj najboljih pojačala tako je direktno uticao i na niže serije i to je ono što treba pozdraviti i nadati se da će sve više tehnologije iz vrhunskih uređaja tvrtke postajati dio pristupačnijih modela. Na taj način direktno profitiraju korisnici, ali i tvrtka kroz takvu politiku i sama neprestano raste i napreduje. Na stražnjoj strani uređaja uz standardne konektore za struju i zvučnice/inerkonekcijske kabele nalazi se i 8 zasebnih bias kontrola za svaku pojedinačnu izlaznu cijev. Sve ovo je stalo u kućište gotovo standardnih dimenzija koje se bez problema može smjestiti na uobičajeno prostranu audio policu, a sa svojih 28 kg zadovoljiti će sve one koje potencijalnog kandidata prije gledanja i slušanja, važu. VS115 je u standardnom sustavu recenzenta bio naizmjenično spojen sa dva pretpojačala "EAR 864" i "EAR 868L". Zvučnički kabel je bio "Cardas", dok je korišteni strujni

kabel bio Wireworld Gold Electra. Ostatak sustava je kako je pobrojano u zasebnom okviru.

Slušni test

Slušaonica u kojoj u isto vrijeme rade dva cijevna pretpojačala uz dva izlazna cjevaša u danima u kojima su se temperature u Zagrebu penjale prema osobnim rekordima ne izgleda kao poželjno mjesto za obavljanje bilo kakvog ozbiljnog posla. Ipak, nije bilo druge nego krenuti na posao i za početak pokušati doživjeti one najizrazitije odrednice zvuka testiranog izlaznog pojačala. Za tu svrhu odlično je posluzio već nebrojeno puta preslušani album (Miles Davis - Kind of Blue). Zvuk sustava bio je naglašeno fluidan uz odlično ocrtan prostor, zavidnu dinamiku i bogatstvo mikrodinamike po cijelom spektru. Učinilo mi se da je mikrodinamička struktura potpuno vidljiva i prisutna i u ekstremima spektra. U ovoj fazi testiranja svježinom i vrlo kvalitetnom definicijom počelo se nametati i bas područje. Vokali (Jimmy Scott) su pomaknuli fokus prema gornjem dijelu spektra u kojem su se počele nazirati dvije značajne karakteristike koje će krasiti taj dio spektra, a kroz testiranje se nametnuli i kao njegova okosnica. To su detaljnost i minuciozna uklopljenost finih detalja u ukupnu zvučnu sliku. U prvih nekoliko minuta slušanja vokalnih

**Lagani stakleni pečat
u visokotonskim
tranzijentima iskusnijem
će slušatelju ukazati
na vrhunski izrađenom
primjerku cijevnih pojačala**

skladbi učinilo mi se da uz neprijepornu količinu detalja postoje i neke sasvim sitne, gracilne minijature koje su manje prisutne ili slabije čujne. No VS115 je od one plemenite sorte pojačala koja je kadra i najfinije detalje uklopiti u zvučnu sliku, načiniti ih dijelom glazbe, a ne ukrasima koji se pojavljuju sporadično i na pomalo neobičnim mjestima kako se to često čine poneki uređaji koji se diče masom detalja pod svaku cijenu. Kod testiranog uređaja glazbena komponenta nosi detalje koji su tako realno pozicionirani i odgovarajuće glasni, odnosno izraziti u odnosu na okolinu, ali u isto vrijeme uređaj odlično ocrtava ambijent i formira zvučnu sliku. Prostor koji uređaj opisuje dotiče zidove slušaonice u širinu i nije posebno podložan promjenama, dok je dubina pozornice pomalo rastezljiva i uglavnom ovisi o vrsti i kvaliteti glazbenog materijala. Veliki, kvalitetno snimljeni orkestri imaju gotovo neograničenu dubinu pozornice koja prema svojem kraju postaje sužena i tako zatvara prostor iza orkestra. Uz vrhunsku prostornu projekciju volumena glazbala i odlično slikanje ambijenta VS115 naprosto uživa u reprodukciji zahtjevnih dionica klasične glazbe. Solidna zaliha snage, dinamika i odlična definicija ekstreme uz likvidan i prozračan srednjetonski spektar samo dodaju argumente na stranu univerzalnosti kon-

strukcije koja je kadra i na većoj glasnoći izaći na kraj i sa kompliciranijim glazbenim materijalom. Violine u orkestru u višim registrima su jasne i timbralno uvjerljive, no u trenucima u kojima nekoliko violina snažnije muzicira zajedno gubi se nešto na separaciji i sami vrhovi takvih tonova postaju pomalo bez sjaja i strukture. Zanimljivo je na drugoj strani da niti u najsnažnijim pasazima bas područje ne gubi kontrolu, dah, fokus i brzinu. Eventualno se može osjetiti mali gubitak boje u najnižim registrima i to vrlo rijetko. Srednjotonsko područje u ovom prikazu barem dosad ostalo pomalo u drugom planu. U odnosu na dva susjedna spektra njegovo nježno, glatko, fluidno i izvanredno precizno djelovanje postaje centar soničnih zbivanja tek nakon nekoliko sati navikavanja na ukupan zvuk sustava. Tada postaje jasno koliko je sredina spektra zaslužna za izvanredan dojam o uređaju, ali i dokazuje umješnost Audio Research inženjera koji su uspjeli pomiriti mnoge osobine koje se obično susreću na različito ustrojenim uređajima i u ovom slučaju stvoriti moderan, zanimljiv, snažan i muzikalan model, koji prije svega razumije i prepoznaje glazbu. U slučaju snimaka rock glazbe pojačalo je na izazov odgovorilo snažno i ritmičnim bas područjem i samo malo skratilo pozornicu. Gitara Davida Gilmorea smjestila se ispred ravnine koja opisuje prednju plohu zvučnika, no najdommljivija je ostala rekreacija prostora i ambijenta koja je oslikala grandioznost živog nastupa i uz suptilno prenesenu atmosferu približila glazbu, ali i okružuje u kojoj je zabilježena. Potpuno drugačija atmosfera nastupa uživo pijaniste Cecil Taylor (Town Hall 1971) koja je prije nekoliko mjeseci po prvi put izdana na CD formatu primorala je uređaj na sasvim drugačiji pristup reprodukciji. Solo klavir i samo prosječna snimka redefinirali su prostorne odnose u znatnijoj mjeri. Prostor u širinu zadržao je svoje gabarite, no znatno se smanjila dubinska perspektiva. Ipak, unatoč prosječnoj snimci klavir je u prostoru zadržao čvrsto mjesto sa vrlo realnim gabaritima, no sa pomalo rijetkom harmoničkom strukturom. No izvanredna glazba za koju idu sve moguće preporuke bila je prenesena lepršavo, emocionalno snažno i nakon nekoliko trenutaka izgubila se potreba za boljom snim-

kom. To je glavna snaga testiranog uređaja, ali i sustava u cijelosti. U trenucima kad je na raspolaganju kvalitetna snimka njezin potencijal se koristi do krajnosti, no i snimke slabije kvalitete iako su prenesene bez uljepšavanja posjeduju organsku vjernost, emocionalnu snagu i svojim čisto glazbenim kvalitetama drže tenziju očekivane reprodukcije. Kada bismo se vratili na uvod u ovaj test postalo bi jasno zbog čega Audio Research u svojoj dugoj povijesti izbjegava snažnije zaokrete od zvuka kojeg većina njihovih uređaja prezentira. Kombinacija kvaliteta se može stvoriti samo na duge staze. Sasvim mali pomaci u zvuku, sitne izmjene i puno pokušaja. To je Audio Research formula koja gotovo i nema alternativu. Još jedan izvanredan jazz album (Joe McPhee&Dominic Duval) u duo formaciji (alto saksofon i bas) uz fantastičnu glazbu i kvalitetnu snimku demonstrira izvanrednu sposobnost uređaja da oslika veličinu prostora i izvanredno prenese timbar instrumenata. Snimka je odrađena bez ekvilizacije, kompresora i sa minimumom postprocesiranja i idealna je za ovakvu vrstu evaluacije. Klasič Collin Walcott (Cloud Dance) zatvorio je ovaj dio testiranja izvedbom prepunom detalja, finih ukrasa i fino prenesenim zvukom manje uobičajenih instrumenata sitara i table. Dvostruki bas Dave Hollanda oduševljavao je svojom definicijom i potpuno prirod-

nom toplinom uz odličan decay. I na kraju još samo prigoda za komparaciju kvaliteta testiranog pojačala s onim koje čeka svoj povratak u primarni audio sustav (EAR 890). Recimo i da dojmovi koji su opisani u slušnom testu pripadaju kombinaciji pretpojačala EAR868L s modelom VS115. Kako je test sponenutog pretpojačala dio tiskovine koju držite u ruci na ovom mjestu

posvetiti ćemo se isključivo soničnim dojmovima u usporedbi dvaju izlaznih pojačala. Razlike koje su se u toku evaluacije mogle čuti bile su vrlo male i uglavnom se odnose na rekreaciju prostora i razlike u iznošenju detalja u zvučnoj slici. Oba pojačala prirodno iznose detalje po cijelom spektru sa tom razlikom što ih VS115 sjenča ponešto tamnijim nijansama. Njegovo bas

područje je nešto dublje i sasvim malo mekanije, dok je vertikalna prostorna perspektiva nešto izrazitija na EAR-a. Treba reći da Audio Research u direktnoj komparaciji posjeduje nešto više cijevne komponente u zvuku, ali i vrlo vrijednu zalihu snage (2x120W u odnosu na 2x90W kod modela EAR890) koja ga u ovakvoj utakmici stavlja u povoljniju poziciju kada se radi o suradnji s zahtjevnijim i manje osjetljivim zvučnicima. Posljednja značajna razlika vezana je uz dubinsku prostornu perspektivu koja je znatno manje podložna redefiniranju u odnosu na veličinu korpusa i kvalitetu snimke kada je u pitanju EAR, a vrlo elastična u trenucima u kojima isti materijal u svoje ruke uzme VS115.

Zaključak

VS115 je kroz nekoliko tjedana testiranja pokazivao potpuno konzistentne dojmove s najrazličitijim glazbenim predlošcima. Pojačalo niti jednog momenta nije nedostajalo snage i kontrole, no glavna poluga i osnovica izvanrednog dojma je muzikalnost i sposobnost da i najkompliciranije glazbene segmente prenese osjećajno, jednostavno i angažirano. Na slušača ovakva glazbena receptura djeluje svježije i ne zamara niti nakon gotovo cjelodnevnog slušanja. Izvanredan timbar i sasvim mali prizvuk cijevnog uređaja negdje na prijelazu između nižeg srednjotonskog i bas područja, te ponekad lagani stakleni pečat u visokotonskim tranzijentima iskusnijem će slušatelju signalizirati da se radi o vrhunski izrađenom primjerku cijevnih pojačala. Zbog toga pojačalo nije za onu grupu slušatelja koje od cijevi traže toplinu i okruglu naglašeno ugodnu zvučnu sliku. Oni koji mnogo slušaju glazbu i koji ne teže poliranju i uljepšavanju svojih omiljenih snimaka u modelu VS115 pronaći će pouzdanog, snažnog partnera kojeg je poprilično lako uklopiti u sustav. Rasprostranjenost cijevi (6550,KT 80,KT90) koje su korištene u konstrukciji daje mogućnost izmjene ugrađenih elektronika, a time otvara mogućnost potencijalne lagane promjene zvuka. Za one koji uvijek žele malo više VS115 je i savršena platforma za igru s cijevima. Za one druge koji žele samo upaliti pojačalo i započeti slušanje također preporuka. Ovog uređaja se i sa tvorničkim setom cijevi nije lako zasititi.

Korištena glazba:

Sara K-Made int he shade (Stockfish) 2009. • Collin Walcott-Cloud Dance (ECM) 1976. /reizdanje 2008. • Joe McPhee&Dominic Duval-The open door (CIMPoL) 2007. • Cecil Taylor-Piano Solo at Town Hall(Free Factory) 2009. • Jean Simon Maurin Trio-Rhythm with a pinch of something (Proprius) 2005. • Soft Machine-Fourth (Columbia) 1971. • Erich Kunzel Cincinnati Pops Orchestra-Tchaikovsky 1812. (Telarc) 2001./DSD • Salvatore Accardo/Orchestra de Camera Italiana-Vesuvio 1727 (Fone) CD/SACD 2007. • David Gilmour-Live in Gdansk(EMI) 2008.

Sustav

Izvori zvuka: CD/SACD: EMM Labs CDSA-SE; Network: Logitech squeezebox 3i; Amplifikacija: Pre: EAR 864 i EAR868L,TVC Sotwer; Power: Pass Os, EAR 890, AVC 300B; Integrirano: Cyrus One; Zvučnici: Beta Systems C2; Kabeli: Zvučnički: Wire World Eclipse 3+; Interkonekcija: Wire World Eclipse XLR, Nordost QuattroFil RCA; Strujni: Wire World Aurora, Wire World Electra 5-2, LAT AC2, Wire World, Electra Gold 5-2; Oprema: SID, RAM Tube dampers, strujni filter samogradnja časopis HIF!

AUDIO RESEARCH VS115

Snaga	120W
Izlazi (tap)	8 i 4 ohma
Frekvencijski raspon	0,8Hz do 100kHz
Ulazna osjetljivost	1,6V
Ulazna impedanca	150 K ohma za single ended 300 K Ohma za balans
Potrošnja	400W mirovanje 900W maksimalna
Cijevi	8x6550C-uparene 4x6H30
Dimenzije (ŠxVxD):	44,5 x 20,1 x 48,3 cm
Masa	28,2 kg
Cijena:	47.900 kn
INFO:	Media Audio, 021/323 550, www.mediaaudio.hr